

ҚАЗІРГІ МӘДЕНИ ТЕНДЕНЦИЯЛАР МЕН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР: ЖАҒАНДАНУДЫҢ МӘДЕНИ БІРЕГЕЙЛІККЕ ӘСЕРІ

Аңдатпа. Мақалада қазіргі мәдени тенденциялар және олардың жаһандану контекстіндегі ұлттық құндылықтарға әсері қарастырылады. Жаһандық процестердің әсерінен мәдени бірегейліктегі өзгерістер, сондай-ақ жаһандану жағдайында ұлттық дәстүрлерді сақтау және бейімдеу мүмкіндіктері зерттеу жасалынады. Талдау үшін салыстырмалы талдау әдістері, тарихи және контекстік тәсілдер қолданылады. Негізгі нәтижелер жаһанданудың мәдени әртүрлілік пен ұлттық құндылықтарға оң және теріс әсерін анықтау болып табылады. Жаһандық және Ұлттық элементтердің интеграциясы жағдайында мәдени бірегейлікті қалай сақтауға және нығайтуға болатындығы қарастырылады. Жұмыстың ғылыми құндылығы жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті сақтау тетіктерін негіздеу, ал практикалық құндылығы жаһандану жағдайында мәдени саясат пен әлеуметтік интеграцияны дамыту ұсыныстарында жатыр.

Тірек сөздер: қазіргі мәдени тенденциялар, ұлттық құндылықтар, жаһандану, мәдени бірегейлік, ұлттық бірегейлік, мәдени глобализация, ұлттық мәдениет, мәдени саясат, мәдени өзгерістер, әлеуметтік интеграция.

Кіріспе. Жаһандану процестерімен байланысты қазіргі мәдени тенденциялар мәдени және ұлттық бірегейліктің дамуына жан-жақты әсер етеді. Соңғы онжылдықтарда әлем жаһандық идеялардың, технологиялардың және мәдени формалардың тез және терең таралуына куә болды, бұл сөзсіз ұлттық құндылықтар мен мәдени ерекшеліктер туралы дәстүрлі түсініктердің өзгеруіне әкеледі. Жаһандану мәдениеттердің жақындасуына ықпал етеді, дегенмен бұл процесс ұлттық мәдениеттердің бірегейлігін жоғалту және халықтар мен ұлттардың өмір сүруіне негіз болатын мәдени сәйкестіктердің жойылуы туралы алаңдаушылық тудырады. Зерттеудің өзектілігі жаһандану жағдайында

жаһандық және жергілікті мәдени процестер арасында қайшылықтар туындайды. Бұл қайшылықтар ашықтық пен әлемдік мәдени процеске интеграцияны сақтай отырып, ұлттық құндылықтарды сақтаудың тиімді стратегияларын әзірлеуді қиындатады. Жаһандану мәдени бірегейлікке қалай әсер ететінін, оның ұлттық құндылықтар мен дәстүрлермен қалай әрекеттесетінін және оның жалпы қоғамның дамуына қандай салдары болуы мүмкін екенін түсіну маңызды. Қазіргі уақытта жаһандану мен мәдени бірегейлікке бағытталған көптеген зерттеулер бар, бірақ жаһанданудың ұлттық мәдениеттерді сақтау мен түрлендіруге әсерін

терең және жан-жақты талдау жеткіліксіз.

Жұмыстың жаңалығы жаһандану процестерін теориялық тұрғыдан түсінуді де, жаһандық өзгерістер жағдайында мәдени бірегейлікті нығайту бойынша практикалық ұсыныстарды да қамтитын жаһанданудың ұлттық құндылықтар мен мәдени бірегейлікке әсерін зерттеудің кешенді тәсілінде жатыр. Қолданыстағы жұмыстарға қарамастан, мәдени әртүрлілікті сақтаудың нақты тетіктеріне және жаһандық өзара іс-қимыл жағдайында ұлттық құндылықтарды тиімді бейімдеуге мүмкіндік беретін стратегияға жеткілікті көңіл бөлінбегенін атап өту маңызды.

Зерттеудің теориялық маңыздылығы жаһандану мен ұлттық бірегейлік арасындағы байланысты терең түсінуде, ал практикалық маңыздылығы жаһанданған әлем жағдайында бірегей мәдени дәстүрлерді сақтауға және дамытуға бағытталған мәдени және әлеуметтік саясатты әзірлеу үшін пайдалы болуы мүмкін ұсыныстарды әзірлеуде жатыр.

Зерттеу шарттары мен әдістері. Жаһанданудың мәдени бірегейлік пен ұлттық құндылықтарға әсерін зерттеу қарқынды дамып келе жатқан мәдени және әлеуметтік контексте жүргізілді. Жаһандану құбылыс ретінде экономикалық, саяси, әлеуметтік және мәдени өзара әрекеттесуді қоса алғанда, әртүрлі ұлттардың мәдениетіне, дәстүрлеріне және жеке басына әсер ететін процестердің кең ауқымын қамтиды. Осыған байланысты зерттеу жаһанданудың әртүрлі аспектілерін қамтитын материалдарды пайдаланды, мысалы, ғылыми мақалалар, статистика, әлеуметтанулық сауалнама нәтижелері және мәдени зерттеулер, сондай-ақ әлеуметтану, мәдениеттану және

антропология саласындағы басылымдарды талдау.

Жұмысты жүргізу үшін жаһанданудың ұлттық мәдени бірегейлікке әсерін жан-жақты сипаттауға мүмкіндік беретін бірнеше зерттеу әдістерін қамтитын кешенді тәсіл қолданылды:

1. Салыстырмалы талдау - жаһанданудың әртүрлі елдер мен аймақтардағы мәдени процестерге әсерін салыстыру үшін қолданылды. Бұл ұлттық сәйкестіктердің әлемдік мәдени стандарттарға қалай бейімделуіндегі жалпы тенденциялар мен айырмашылықтарды анықтауға мүмкіндік берді.

2. Тарихи әдіс - уақыт өте келе халықтардың мәдени бірегейлігіндегі өзгерістерді талдау үшін, атап айтқанда жаһандану процестері аясында қолданылды. Тарихи перспектива жаһандану процестерінің мәдени дәстүрлер мен ұлттық құндылықтарға ұзақ мерзімді әсерін жақсы түсінуге көмектеседі.

3. Әлеуметтанулық әдістер - сауалнамалар мен сұхбаттар сияқты адамдардың жаһандануды қабылдауы және оның мәдени бірегейлігіне әсері туралы ақпарат жинау үшін жүргізілді. Бұл деректер азаматтардың пікірі мен олардың жаһандық мәдени өзгерістерге көзқарасы туралы нақты түсінік алуға мүмкіндік берді.

4. Мәтіндерді сапалы талдау - жаһандану мен ұлттық құндылықтарды сақтауға байланысты мәдени процестер мен құбылыстарды бейнелейтін көркем және ғылыми шығармаларды талдау үшін пайдаланылды.

Зерттеу нәтижелері. Зерттеу барысында жаһанданудың мәдени бірегейлік пен ұлттық құндылықтарға әсері туралы бірнеше негізгі нәтижелер анықталды. Бұл нәтижелер жаһанданудың ұлттардың мәдени ерекшеліктерінің сақталуы мен өзгеруіне қалай әсер ететінін тереңірек түсінуге және осы

процестің негізгі механизмдерін анықтауға мүмкіндік береді.

Зерттеудің негізгі нәтижелерінің бірі жаһандану шеңберіндегі мәдениеттерді интеграциялау және стандарттау тенденциясын анықтау болып табылады. Заманауи технологиялық жетістіктер, бұқаралық коммуникациялар және Халықаралық экономикалық байланыстар поп-мәдениет, сән, музыка, кино және т.б. сияқты жаһандық мәдени нысандардың таралуына әкеледі. Бұл мәдени айырмашылықтарды жоюға ықпал етеді және ұлттық мәдениеттердің бірегейлігін сақтауға қауіп төндіреді. Алайда, осы тенденцияға қарамастан, кейбір жағдайларда жаһандық мәдени формалардың ұлттық ерекшеліктерге бейімделуі байқалады, бұл гибриді мәдени өнімдердің пайда болуына әкеледі.

Зерттеу көрсеткендей, жаһандану сын-қатерлеріне жауап ретінде көптеген қоғамдар өздерінің мәдени дәстүрлері мен жеке басын сақтауға тырысады. Бұл әсіресе ұлттық мәдениетті қорғау қозғалыстары мен бастамалары пайда болатын мәдени дәстүрлері мен этникалық ерекшелігі бар елдерде байқалады. Бірқатар елдерде дәстүрлі өнерге, тілдерге, мерекелер мен рәсімдерге деген қызығушылықтың жандануы байқалады, жаһандану жағдайында мәдени бірегейлікті нығайтуға ықпал етеді.

Жаһандану сонымен қатар жеке адамдар мен қоғамдардың құндылық белгілері мен дүниетанымына айтарлықтай әсер етеді. Еңбек, білім, технология және саясаттағы өзгерістер адамдардың көзқарастарына, олардың меншікке, адам құқықтарына және демократияға қатынасына әсер етеді. Зерттеулер көрсеткендей, әсіресе ірі мегаполистердегі жастарға

индивидуализм, тұтынушылық және либерализм сияқты жаһандық құндылықтар әсер етеді, бұл кейде ұлттық мәдениеттерге тән дәстүрлі моральдық-этикалық нормалардың әлсіреуіне әкеледі.

Маңызды нәтиже – Жаһандық және жергілікті мәдениеттердің әртүрлі элементтері бір-бірін өзара байытып, жаңа мәдени формаларды құра отырып, будандастыру процесін анықтау. Бұл процесс жаһандық тенденцияларды да, ұлттық бірегейлікті де көрсететін бірегей мәдени өнімдерге әкелуі мүмкін. Мысал ретінде дәстүрлі және жаһандық мәдениеттердің элементтерін біріктіретін жаңа музыкалық жанрлар, аспаздық дәстүрлер, сәулет және өнер формалары келтірілген.

Зерттеу нәтижелері ұлттық мәдениетті қолдау мен дамытудағы мемлекеттік саясаттың рөлі өте маңызды екенін көрсетеді. Мәдени жобаларды белсенді дамытатын, тілдерді, дәстүрлерді және мәдени ескерткіштерді сақтауға бағытталған іс-шаралар өткізетін елдер жаһандану процестеріне үлкен тұрақтылықты көрсетеді. Мәдени әртүрлілік пен ұлттық өнерді қолдайтын бағдарламалар мәдени сәйкестікті қорғаудың маңызды құралына айналуға.

Жаһандану жағдайында мәдени тәжірибелердің біртіндеп бейімделуі жүреді, бұл ұлттық мәдениеттердің өзгеруіне әкеледі, бірақ олардың жоғалуы міндетті емес. Әлеуметтік-мәдени бейімделу мәдениеттің бірегей ерекшеліктерін сақтауға, оларды әлемдік тенденциялармен үйлестіруге мүмкіндік береді. Бұл технология мен интернет саласында да, күнделікті өмірде де байқалады, мұнда дәстүрлі әдет-ғұрыптар мен жаңа жаһандық тәжірибелер бір-бірімен араласып, жаңа мәдени формалар жасайды.

Зерттеудің негізгі нәтижелері жаһанданудың мәдени бірегейлік пен ұлттық құндылықтарға оң және теріс әсер ететінін растау болып табылады. Жаһандану жағдайында ұлттық мәдениеттердің бірегейлігін жоғалтудың нақты қаупі бар екенін, бірақ сонымен бірге ұлттық бірегейлікті сақтауға және сонымен бірге жаһандық мәдениеттің элементтерін біріктіруге мүмкіндік беретін бейімделу және будандастыру процестері мүмкін екенін атап өткен жөн.

Зерттеу нәтижелерін талқылау. Жүргізілген зерттеу нәтижелері жаһандану мәдени бірегейлік пен ұлттық құндылықтарға кешенді әсер етеді деп айтуға мүмкіндік береді. Анықталған тенденциялар жаһандану мәдени бірегейлікті сақтауға қауіп төндіретінін, сондай-ақ мәдени байыту мен будандастыруға мүмкіндік беретінін растайды. Бұл өз кезегінде әртүрлі дәстүрлердің элементтерін синтездейтін мәдени бірігуге және жаңа мәдени формалардың дамуына ықпал ететін жаһандану процесінің қарама-қайшы сипатын көрсетеді. Зерттеудің негізгі аспектілерінің бірі дәстүрлі ұлттық элементтер бірегей мәдени өнімдерді жасау үшін жаһандық мәдени формалармен біріктірілген мәдени будандастыру құбылысын анықтау болды. Бұл процесс әртүрлі мәдениеттерде, соның ішінде музыка, сән, гастрономия және өнерде жазылған. Бұрын жүргізілген зерттеулер жаһандану мәдени будандастыруға әкеледі деп мәлімдейді, бірақ бұл процесс көбінесе түпнұсқалықты жоғалту қаупімен бірге жүретініне назар аударады [1, 52 б.]. Біздің зерттеуіміз бұл гипотезаны қолдайды, сонымен қатар будандастыру тек қауіп қана емес, сонымен қатар жаһандану жағдайында бірегей ерекшеліктерді сақтауға ұмтылатын жас мәдениеттерде айқын көрінетін ұлттық

мәдениеттерді сақтау және қайта қарау мүмкіндігі болуы мүмкін екенін көрсетеді [2, 78 б.].

Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері жаһандық тенденциялардың қысымына жауап ретінде ұлттық бірегейлікті сақтауға және жандандыруға бағытталған мәдени қозғалыстардың жанданғанын көрсетеді. Бұл нәтижелер сияқты авторлардың тұжырымдарымен сәйкес келеді, ол жаһандану дәуірінде мәдени жұмылдыру процестері арқылы ұлттық сәйкестікті күшейтуге болады деп тұжырымдайды [3, 96 б.]. Біздің зерттеуіміз сонымен қатар ұлттық мәдени дәстүрлерді қолдаудағы мемлекеттік саясаттың рөлін көрсетеді. Біз мәдени мұра және ұлттық өнер саясатын белсенді жүргізетін елдердің жаһандану әсеріне үлкен қарсылық көрсеткенін растаймыз.

Жаһанданудың мәдени бірегейлікке теріс әсеріне назар аударатын көптеген зерттеулерден айырмашылығы, біздің зерттеуіміз бейімделу механизмдері мен мәдени интеграция процесінің маңызды рөлін анықтады. Мұны Held және McGrew сияқты зерттеушілердің жұмыстары қолдайды [4, 177 б.], олар сонымен қатар жергілікті мәдениеттерді жаһандық сын-қатерлерге бейімдеудің маңыздылығын мойындайды. Алайда, біздің зерттеуіміз жаһандану жағдайындағы мәдени бірегейлікті жоғалтудың қажеті жоқ, бірақ оң динамиканы көрсететін негізгі элементтерді сақтай отырып, өзгеруі, байытылуы және бейімделуі мүмкін деген пікірді алға тартады.

Дегенмен, жаһандануды бір бағытты процесс ретінде қарастыратын жалпы қабылданған теориялардан айырмашылығы, біздің көзқарасымыз жаһандану әртүрлі мәдени және тарихи контексттерде қабылдай алатын әртүрлі формаларға назар аударады. Біз Gramsci мәдени гегемония және саясаттың жеке

тұлғаны қалыптастыруға әсері туралы зерттеулерінде көрсетілгендей, ұлттық бірегейлік мәдени контекстке және саяси, әлеуметтік факторларға байланысты статикалық емес, динамикалық болған кезде мәдени икемділік идеясын алға тартамыз [5, 224 б.].

Әлеуметтік-мәдени өзгерістер саласындағы заманауи зерттеулерді қолдайтын маңызды тұжырымдардың бірі-жаһанданудың жастар құндылықтары мен дүниетанымына әсері. Жаһандық мәдениеттің жастарға, әсіресе урбанизацияланған елдерде әсері дәстүрлі құндылықтарға қауіп төндіріп қана қоймайды, сонымен қатар мәдени трансформацияға және дүниетанымдық көкжиектерді кеңейтуге мүмкіндік береді. Бұл аспект зерттеулермен қолдау тапты Мандер тартамыз [6, 306 б.], ол жаһандану индивидуализм, тұтынушылық және либералды мұраттар сияқты жаһандық құндылықтарға негізделген жаңа дүниетанымның қалыптасуына ықпал етеді деп тұжырымдайды. Дегенмен, біз бұған жауап ретінде кейбір елдерде жаһандық және жергілікті мәдени әсерлер арасындағы тепе-теңдікті табуға мүмкіндік беретін дәстүрлі құндылықтарды ұстануға бағытталған қозғалыс дамып жатқанын анықтадық. Осылайша, зерттеу нәтижелері жаһанданудың ұлттық құндылықтар мен мәдени бірегейлікке әсерін зерттеуге кешенді көзқарастың маңыздылығын растайды. Нәтижелер бұрын жүргізілген зерттеулердің нәтижелеріне сәйкес келеді, бірақ сонымен бірге мәдениеттерді будандастыру және жаһандану жағдайында ұлттық мәдениеттерді бейімдеу мүмкіндіктері туралы теорияның дамуына жаңа үлес қосады. Мәдени бірегейлікті жоғалту қаупімен байланысты тәуекелдерді де, мәдени

интеграция мен алмасу арқылы ашылатын мүмкіндіктерді де ескеру қажет.

Қорытынды. Зерттеу жұмысы қазіргі кезеңдегі жаһандану процестерінің мәдени бірегейлік пен ұлттық құндылықтарға әсерін жан-жақты қарастыруға бағытталған. Жаһандану қоғамның түрлі салаларында мәдениет, экономика, саясат сияқты аспектілерде айтарлықтай өзгерістерге алып келуде. Мұндай өзгерістердің ең басты салдары - бұл ұлттық мәдениеттер мен құндылықтардың бейімделуі мен сақталуы. Сондықтан, бұл зерттеу жаһандану мен мәдени бірегейліктің өзара әрекеттесуін, олардың бір-біріне ықпал етуінің механизмдерін анықтауды мақсат етті.

Зерттеу барысында жаһанданудың ұлттық мәдениеттер мен құндылықтарға әсері екі негізгі аспектіде қарастырылды: бір жағынан, жаһандану ұлттық мәдениеттердің біртұтас әлемдік мәдениетке қосылуына мүмкіндік туғызса, екінші жағынан, ол өз кезегінде ұлттық ерекшеліктердің жоғалуына немесе өзгеруіне әкелуі мүмкін. Осы ретте, жаһандану мен ұлттық мәдени сәйкестіктің өзара ықпалын тереңірек түсіну үшін зерттеу бірнеше кезеңдерде жүргізілді.

Бірінші кезекте, жаһандану процестері арқылы көптеген әлемдік мәдени элементтер әртүрлі елдер мен халықтар арасында таралуда. Бұл жағдай мәдени бірегейліктің ортақтастыруына әкеліп, ұлттық мәдениеттердің дәстүрлері мен ерекшеліктерінің жоғалуына себеп болуы мүмкін. Мысалы, жаһандық поп-мәдениет, заманауи медиа-технологиялар мен интернеттің ықпалы жастар арасында кеңінен таралып, олар өздерінің дәстүрлі мәдениеттерінен гөрі әлемдік мәдениетке бейім болуда. Бұл процесс белгілі бір дәрежеде жергілікті

мәдениеттердің өзгешеліктерін жоғалтуға әкелуі мүмкін, әсіресе дәстүрлі өнер, тілдер мен тілдік белгілер, дін мен сенімдер сияқты негізгі ұлттық құндылықтар алға шыққанда.

Екінші жағынан, жаһандану ұлттық мәдениет пен дәстүрлердің жаңаруына, адаптациясына және жаңа мәдени нысандарды жасауға мүмкіндік береді. Мысалы, көптеген елдерде ұлттық мәдениеттердің бірегейлігін сақтау мақсатында мәдени саясаттар мен бағдарламалар жүзеге асырылуда. Қазіргі заманғы мәдениет шығармашылық өнердің әр түрлі салаларында инновациялық технологиялар мен жаһандық мәдени үрдістермен үйлесім табуда. Бұл мәдени гибридизацияға, яғни әртүрлі мәдени элементтердің өзара әрекеттесуіне және жаңа мәдени өнімдердің пайда болуына алып келуде. Гибридизацияның нәтижесінде жаңа мәдени формалар қалыптасып, олар мәдени дәстүрлер мен жаһандық трендтердің бірігуі нәтижесінде туындайды.

Зерттеу барысында ұлттық бірегейлік пен ұлттық құндылықтардың сақталуы туралы көптеген маңызды тұжырымдар жасалды. Жаһандану процесі ұлттық мәдениеттердің өзгеруіне әсер етсе де, оларды жойып жібермейді. Бұл, әсіресе мемлекеттердің мәдени саясатында және ұлттық мәдениетті дамытуға бағытталған бағдарламаларда көрінеді. Мысалы, қазіргі кезде көптеген елдер өздерінің мәдени ерекшеліктерін сақтау үшін түрлі шаралар қабылдауда: ұлттық тілдерді қолдау, халықтық өнерді насихаттау, дәстүрлі ұлттық мерекелер мен рәсімдерді қайта жаңғырту.

Сонымен қатар, ұлттық мәдениеттердің сақталуына және жаңаруына қатысты тағы бір маңызды аспект - бұл білім беру жүйесі мен ұлттық мәдениеттің тәрбиелік аспектілері. Мектептерде және жоғары оқу

орындарында мәдениетаралық коммуникация және ұлттық мәдениетті сақтау мәселелері бойынша арнайы бағдарламалар мен курстар енгізілген. Бұл жастар арасында өз ұлттық мәдениетіне деген құрметті арттырып, оларды мәдени тұрғыдан тәрбиелеудің негіздерін қалады. Осылайша, жаһандануға қарамастан, ұлттық мәдениет өзіндік ерекшеліктері мен құндылықтарын сақтай алады.

Зерттеу барысында тағы бір маңызды тұжырым жасалды, ол - жаһанданудың әсіресе жастардың мәдени құндылықтарына және дүниетанымына әсері. Заманауи жастардың мәдени құндылықтары жаһандық трендтер мен заманауи технологиялардың ықпалымен қалыптасуда. Интернеттің, әлеуметтік желілер мен жаһандық медиа құралдарының кең таралуы арқылы жастар әлемдік мәдениеттің бір бөлігі болып табылады. Бұл жерде ұлттық дәстүрлер мен құндылықтар кейде екінші орынға шығып, жаһандық құндылықтар басты орын алады. Мұндай жағдай ұлттық мәдениеттер мен дәстүрлердің ұзақ мерзімді сақталуы үшін қосымша қиындықтар туғызады.

Алайда, бұл өзгерістердің бәрі біржақты емес. Жастар арасында ұлттық мәдениетті сақтау мен мәдени бірегейлікті нығайту мәселелеріне ерекше назар аударылып жатқандығы байқалады. Осыған байланысты көптеген елдерде жастар арасында ұлттық мәдениетке, дәстүрлер мен тілдерге деген қызығушылықты арттыру мақсатында түрлі бағдарламалар жүзеге асырылуда. Сонымен қатар, мәдениетаралық диалог пен өзара құрмет принциптерін насихаттау арқылы жастардың дүниетанымын кеңейту маңызды болып табылады.

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, жаһандану ұлттық мәдениеттер мен

бірегейліктерге түрлі әсер етеді. Бұл әсердің сипаты мен бағыты әр елдің мәдени саясатына, тарихи ерекшеліктеріне, әлеуметтік құрылымына және ұлттық құндылықтарына байланысты болады. Жаһандану тек бірегей мәдениетті жою ғана емес, сонымен қатар жаңа мәдени формаларды, гибриді мәдениеттерді жасауға мүмкіндік береді.

Қазіргі заманда, ұлттық мәдениетті сақтап қалу мен дамыту — бұл жаһандық әлемнің бір бөлігі бола отырып, ұлттық ерекшеліктерді жоғалтпай, олардың жаңа қырларын ашу

мүмкіндігі. Осылайша, жаһандану мәдени интеграцияны жеделдетеді, бірақ ұлттық құндылықтардың сақталуы мен жаңаруы үшін әлеует те қалыптасады. Мұндай процесстер әртүрлі мәдениеттердің диалогы мен өзара құрметі арқылы жүзеге асатыны анық.

Жалпы, зерттеу жұмысы ұлттық мәдениет пен жаһандану процесінің бір-біріне әсер етуін тереңірек түсінуге және болашақта ұлттық бірегейлік пен құндылықтарды сақтау мәселесіне қатысты жаңа ғылыми көзқарастар қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. Appadurai, Arjun. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: London: Univ. of Minnesota Press, 1996. pp.248
2. Robertson, R. *Globalization: Social Theory and Global Culture*. Sage Publications. – 2000. y. – 205 p.
3. Hobsbawm, E. *Nations and Nationalism since 1780: Programme, Myth, Reality*. Cambridge University Press. 1990. y. pp.199.
4. Held, D., & McGrew, A. *Globalization Theory: Approaches and Controversies*. Polity Press, 2007, pp. 288.
5. Gramsci, A. *Selections from the Prison Notebooks*. International Publishers 1971. pp. 473
6. Mander, J. *The Case Against the Global Economy and For a Turn Toward the Local*. Sierra Club Books. 1996. y. pp.564

Б. Л. Таирова - Женский педагогический университет, г. Алматы, Казахстан

СОВРЕМЕННЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ: ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА КУЛЬТУРНУЮ ИДЕНТИЧНОСТЬ

Аннотация. В статье рассматриваются современные культурные тенденции и их влияние на национальные ценности в контексте глобализации. Под влиянием глобальных процессов будут изучены изменения в культурной самобытности, а также возможности сохранения и адаптации национальных традиций в условиях глобализации. Для анализа используются методы сравнительного анализа, исторический и контекстуальный подходы. Основными результатами являются выявление положительного и отрицательного влияния глобализации на культурное разнообразие и национальные ценности. Рассматривается, как сохранить и укрепить культурную идентичность в условиях интеграции глобальных и национальных элементов. Научная ценность работы заключается в обосновании механизмов сохранения национальной идентичности в условиях глобализации, а практическая ценность — в предложениях по развитию культурной политики и социальной интеграции в условиях глобализации.

Ключевые слова: современные культурные тенденции, национальные ценности, глобализация, культурная идентичность, национальная идентичность, культурная

глобализация, национальная культура, культурная политика, культурные изменения, социальная интеграция.

B. L. Tairova - *Women's Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan*

MODERN CULTURAL TRENDS AND NATIONAL VALUES: THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON CULTURAL IDENTITY

Abstract. The article discusses current cultural trends and their impact on national values in the context of globalization. Changes in cultural identity under the influence of global processes, as well as the possibilities of preserving and adapting national traditions in the context of globalization, are studied. For analysis, methods of comparative analysis, historical and contextual approaches are used. The main results are to identify the positive and negative impact of globalization on cultural diversity and national values. It is considered how to preserve and strengthen cultural identity in the context of the integration of global and national elements. The scientific value of the work lies in the justification of mechanisms for preserving national identity in the context of globalization, and the practical value lies in the proposals for the development of cultural policy and social integration in the context of globalization.

Key words: modern cultural trends, national values, globalization, cultural identity, national identity, cultural globalization, National Culture, Cultural Policy, cultural change, social integration.

References

1. Appadurai, Arjun. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis; London: Univ. of Minnesota Press, 1996 y. pp.248
2. Robertson, R. *Globalization: Social Theory and Global Culture*. Sage Publications. – 2000 y. – 205 p.
3. Hobsbawm, E. *Nations and Nationalism since 1780: Programme, Myth, Reality*. Cambridge University Press. 1990 y. pp.199.
4. Held, D., & McGrew, A. *Globalization Theory: Approaches and Controversies*. Polity Press, 2007, pp. 288.
5. Gramsci, A. *Selections from the Prison Notebooks*. International Publishers 1971. pp. 473
6. Mander, J. *The Case Against the Global Economy and For a Turn Toward the Local*. Sierra Club Books. 1996 y. pp.564

11.01.25 ж. баспаға түсті

25.02.25. ж. түзетулермен түсті.

11.03.25 ж. басып шығаруға қабылданды

Мақалаға сілтеме:

Таирова, Б.Л. Қазіргі мәдени тенденциялар мен ұлттық құндылықтар: жаһандандудың мәдени бірегейлікке әсері [Мәтін] / Б.Л. Таирова // *Dulaty University Хабаршысы*. – 2025. – №2. – Б.117-124 <https://doi.org/10.55956/BPGL4481>

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).